

Soila Karreinen
Ylilääkäri

Vankeuslain ja tutkintavankeuslain tupakointia koskevien säännösten muuttaminen – Sosiaali- ja terveysministeriön asiantuntijalausunto lakivaliokunnalle

Esityksessä muutoksista vankeuslakiin ja tutkintavankeuslakiin (HE165/2020 vp) tupakointi suljetuissa vankiloissa ehdotetaan kiellettäväksi kokonaan. Avolaitoksissa tupakointi sallittaisiin edelleen ulkotiloissa.

Muutokset ovat aiheellisia, sillä tämänhetkinen lainsäädäntö ei tarpeellisella tavalla suojaa vankeja ja vankilan työntekijöitä tupakansavulle altistumiselta vankilan sisätiloissa. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL) on osallistunut esityksen valmisteluun ja antanut sekä keväällä 2020 että elokuussa 2020 lausuntonsa. THL, kuten myös Sosiaali- ja terveysministeriö (STM), kannattaa ehdotusta.

Vankien terveydentila on monien selvitysten perusteella selvästi vastaavan ikäistä väestöä huonompi. Vankiterveydenhuollon tavoite on tarjota vangeille vastaavanlaiset terveydenhuollon palvelut kuin muulle väestölle sekä mahdollisuus parhaaseen mahdolliseen terveyteen. Tämä koskee niin tupakoivia kuin tupakoimattomia vankeja. Kidutuksen ja epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen estämiseksi toimiva eurooppalainen komitea (CPT) on korostanut tupakoimattomien vankien oikeutta savuttomaan ilmaan. Lisäksi kysymys on vankiloiden henkilökunnan oikeudesta terveelliseen työympäristöön. Nämä tavoitteet voidaan parhaiten toteuttaa kieltämällä tupakointi kokonaan suljetuissa vankiloissa.

Vankeusaika tulisi nähdä mahdollisuutena vaikuttaa monella tavalla vangin tulevaisuuteen myös vapautumisen jälkeen. Vankilaan joutuvat henkilöt eivät useinkaan hakeudu vankeusrangaistusta ennen tai sen jälkeen riittävän usein sosiaali- ja terveyspalvelujen piiriin hyvinvointinsa edistämiseksi. Tupakoinnista vieroittautuminen vaatii monien kohdalla paljon tukea ja se voidaan – ja se on välttämätöntä – järjestää vangeille vankeuden aikana. Ensiarvoisen tärkeää on tarjota vangeille tupakoinnin lopettamiseen monipuolisesti tukea ja varmistaa siihen tarvittavat resurssit.

Suomen tavoitteena on ollut jo pitkään kaventaa hyvinvointi- ja terveyseroja. Vaikuttamalla vankien terveyteen monipuolisesti voidaan tämän erityisen heikossa asemassa olevan ryhmän terveyttä edistää merkittävästi. Huomioiden tupakoinnista aiheutuvien haittojen laajuus kansanterveydelle, on tupakoinnin vähentämiseksi tehtävät ratkaisut erittäin tarpeellisia. STM katsoo esityksen olevan aiheellinen ja oikeasuhtainen.